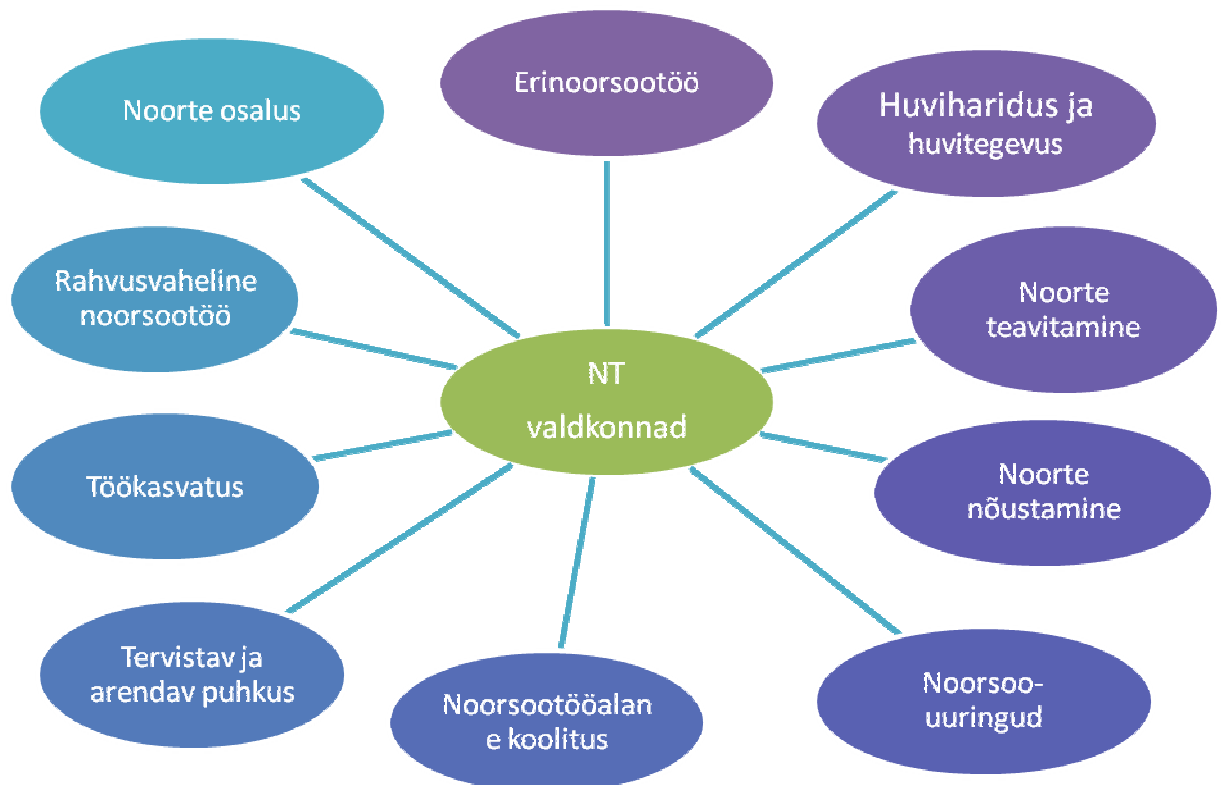

Sissejuhatus erinoorsootösse Maria Žuravljova, 2009

I - Erinoorsootöö olemus

- Noor on seitsme kuni kahekümne kuue aastane füüsiline isik.
- Noorsootöö on noortele tingimuste loomine arendavaks tegevuseks, mis võimaldab neil vaba tahte alusel perekonna-, tasemekoolituse- ja tööväliselt tegutseda.
- Noorsootöö sisuks on noorte sotsiaal-, kultuuri- ja tervisekasvatus, mis soodustab noorte vaimset ja füüsilist arengut. (Noorsootöö seadus)

Erinoorsootöö on noorsootöö valdkond, mis loob riskioludes elava(te) ja/või sotsiaalselt hälbiva käitumisega noor(t)e kasvamis- ja arengueeldused, aktiivistades noor(t)e võimeid ja oskusi ning suurendades motivatsiooni.

- Erinoorsootööd tehakse koos noore, tema perekonna, avaliku ja kolmanda sektoriga.
- Oluline on individuaalne lähenemine.
- Erinoorsootöös kasutatakse noorsootöö, aga ka eripedagoogika ja sotsiaalpedagoogika meetodeid.
- Erinoorsootöö sihtrühma moodustavad noored, kelle osalusvõimalused ühiskonnaelus on piiratud eelkõige majandusliku ja/või sotsiaalse aspekti tõttu.
- Erinoorsootöö võib taotleda kriminaalpreventiivseid eesmärke.
- Erinoorsootöö projektid võivad sisaldada tänavatööd – sihtrühm on peamiselt tänavalapsed ja lapsed tänaval. (Noorsootöö kontseptsioon)

Erinoorsootöö sihtrühm:

- Õigusrikkujad (esmased ja korduv)
- Sõltuvusainete tarvitajad (illegaalsed ja legaalsed uimastid)
- HIV positiivsed ja AIDS
- Koolikeskkonnast põhjustatud probleemid (koolist väljalangejad jne) (ENTK)

Erinoorsootöö – riskioludes elavatele ja/või probleemkäitumisega noortele arengueelduste loomine noorte võimete ja oskuste aktiveerimise ning motivatsiooni suurendamise kaudu. Erinoorsootöö on tihedalt seotud kuriteoennetusega.

- Peamiseks alaealistega tehtava kuriteoennetusliku töö koordineerijateks ja teostajateks on “Alaealise mõjutusvahendite seaduse” alusel moodustatud alaealiste komisjonid.
- Riiklikul tasandil on kuriteoennetus ja sellega seonduvalt ka erinoorsootöö leidnud väljundi Riigikogu 21. oktoobri 2003. aasta otsuses “Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2010”.

Erinoorsootöös keskendutakse noortevaldkonnas toimiva koostöövõrgustiku sisulise tegevuse mitmekesistamisele, avatud noortekeskuste arendamisele ning noortes eitava suhtumise arendamisele sõltuvusainetesse. Haridus- ja Teadusministeeriumi noorteosakond koordineerib nii erinoorsootööd kui ka noorsootööd, kui ka kriminaal-, narko- jms hälbiva käitumise preventiooni Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisala läbiva teemana. (Haridus- ja Teadusministeerium)

Peamisteks alaealistega tehtava kriminaalpreveniivse töö koordineerijaks on alaealise mõjutusvahendite seaduse alusel moodustatud maakondade ja kohalike omavalitsuste ning linnaosavalitsuste alaealiste komisjonid. Nende pädevuses on alaealiste õiguserikkumiste asjade arutamine, et leida just konkreetsele alaealisele sobiv mõjutusvahend – hoiatusest kasvatuse eritingimusi vajavate õpilaste kooli suunamiseni. Omavalitsused tegelevad kuritegevuse ennetamisega veel läbi mitmesuguste korrakaitse-, sotsiaal-, laste ja hoolekande, haridus-, kultuuri-, spordikomisjonide jt. Paljudes maakondades on loodud uimastiennetamise nõukogud ja kuritegude ennetamise komisjonid.

Meede 7: noorte õigusrikkumiste, sh korduvrikkumiste ennetamisele suunatud programmide ja projektide arendamine ja rakendamine

Meede 8: sõltuvus- ja teiste riskikäitumist soodustavate ainete tarbimise ennetamine

Meede 9: probleemkäitumise põhjuste-alase teadlikkuse tõstmine ja sekkumismehhanismide kavandamine ning rakendamine. (Noorsootöö strateegia 2006-2013)

Alaealine

kelle puhul, alaealise komisjon saab määrata mõjutusvahendid:

- 1) nooremana kui neljateistaastasena toime pannud karistusseadustikus ettenähtud kuriteokoosseisule vastava õigusvastase teo;
- 2) nooremana kui neljateistaastasena toime pannud karistusseadustikus või muus seaduses ettenähtud väärteokoosseisule vastava õigusvastase teo;
- 3) neljateist- kuni kaheksateistaastasena toime pannud karistusseadustikus ettenähtud kuriteo, kuid prokurör või kohus on leidnud, et isikut saab mõjutada karistust või karistusseadustiku §-s 87 ettenähtud mõjutusvahendit kohaldamata ja kriminaalmenetlus on tema suhtes lõpetatud;
- 4) neljateist- kuni kaheksateistaastasena toime pannud karistusseadustikus või muus seaduses ettenähtud väärteo, kuid kohtuväline menetleja on leidnud, et isikut saab mõjutada karistust kohaldamata, või kohus on leidnud, et isikut saab mõjutada karistust või karistusseadustiku §-s 87 ettenähtud mõjutusvahendit kohaldamata ja väärteomenetlus on tema suhtes lõpetatud;
- 5) ei täida koolikohustust tulenevalt Eesti Vabariigi haridusseaduse §-st 8;
- 6) tarvitab alkohoolset jooki, narkootilist või psühhotroopset ainet.

Mõjutusvahendi eesmärk on kaasabi osutamine alaealise õigusrikkuja resotsialiseerimisele ning alaealise võimalike edasiste õigusrikkumiste ennetamine.

Alaealise võib kohaldada ühte või mitut järgmistest mõjutusvahenditest:

- 1) hoiatus;
- 2) koolikorralduslikud mõjutusvahendid;
- 3) vestlusele suunamine psühholoogi, narkoloogi, sotsiaaltöötaja või muu spetsialisti juurde;
- 4) lepitamine;

- 5) kohustus elada vanema, kasuvanema, eestkostja või perekonnas hooldaja juures või
asenduskodus;
- 6) üldkasulik töö;
- 7) käendus;
- 8) noorte- või sotsiaalprogrammides või rehabilitatsiooniteenuses või ravikuurides osalemine;
- 9) kasvatuseritingimusi vajavate õpilaste kooli suunamine. (Alaealise mõjutusvahendite seadus)
1. Hoiatus. Olenevalt asjaoludest (toimepandud teost ja lapse isikust) võib alaealist kas ainult **hoiatada**, viidates sellele, et järgmisel korral kohaldatakse rangemaid mõjutusvahendeid. Samuti võib hoiatusega liita teisi mõjutusvahendeid.
 2. Koolikorralduslike mõjutusvahendite all tuleb mõista alaealise suunamist põhiharidust omandavate kasvatusraskustega õpilastele moodustatud klassi või pikapäevarühma.
 3. Alaealiste komisjoni poolt määratud spetsialisti juurde vestlusele suunamise korral peab komisjoni otsuses olema märgitud, millise spetsialisti juurde on alaealine vestlusele suunatud. Selle mõjutusvahendi kohaldamisel lähtutakse rohkem lapse isikust kui toimepandud teost. Vestluses püütakse kindlaks teha, millist abi laps vajab. Osa laste puhul on vaja selgusele jõuda selles, milline õppevorm talle sobib. Paljud lapsed vajavad vaimse tervise toetamist, mõned jälle tavalist tervisekontrolli. Mõni laps vajab lihtsalt täiskasvanud inimest, kelle juures käia oma murede ja probleemidega. Vastavalt vajadusele suunatakse laps vestlusele kas narkoloogi, psühholoogi, psühhiaatri, sotsiaaltöötaja, lastekaitsetöötaja või mõne muu spetsialisti juurde. Spetsialisti juurde vestlusele suunamine annab võimaluse alustada lapsele isikliku võrgustiku kujundamisega.
 4. Lepitamine on mõjutusvahend, mille kohaldamisel otsitakse erapooletu nõustaja abiga kokkulepet alaealise õigusrikkuja väärteote tagajärjel tekkinud kahjude korvamiseks tema enda initsiatiivil. Lepitaja peab olema vastava ettevalmistuse saanud erapooletu isik. Lepitamine loetakse toimunuks, kui asjaosalised (õigusrikkuja ja õigusrikkumise läbi kannatanu) saavutavad mõlemad rahuldava kokkuleppe õigusrikkumise tekitatud kahjude korvamiseks. Lepitamise lahendiks võib olla õigusrikkumise tekitatud kahju hüvitamisest loobumine, õigusrikkumise tekitatud kahju hüvitamine, alaealise õiguserikkuja poolt üldkasuliku töö tegemine või muu lahend, mis ei ole määruses sätestatud (Lepitamise kord 1998). Lepituse eesmärk on selles, et alaealine õigusrikkuja mõistaks ja tunnetaks oma süüd ning et tekkinud olukorrale leitakse lahendus koos.
 5. Alaealise kohustus elada vanema, kasuvanema või eestkostja juures või lastekodus on mõjutusvahend, mida võib kohaldada siis, kui on kindlaks tehtud, et nimetatud isikute juures on alaealisele tagatud korralikud kasvamis- ning arengutingimused. Selle kohustuse määramisel tuleb arvestada ka nende isikute valmisolekut mõjutusvahendi kohaldamiseks.
 6. Üldkasulik töö on kasvatusliku iseloomuga mõjutusvahend, mida võib kohaldada alaealisele tööst või õppimisest vabal ajal. Alaealine rakendatakse üldkasulikule tööle üksnes tema nõusolekul. 13- kuni 18-aastasele alaealisele võib määrata üldkasulikku tööd

kuni 50 tundi kolme kuu jooksul ja alla 13-aastasele alaealisele kuni 10 tundi ühe kuu jooksul. Üldkasulike tööde loetelu on kindlaks määratud Vabariigi Valitsuse määrusega. Üldkasuliku töö tegemise käigus saab alaealine sotsiaalseid kogemusi, areneb tema enesedistsipliin ja ta omandab ka elementaarseid tööoskusi.

7. Käendus on mõjutusvahend, mille kohaldamise eesmärk on kontrollida alaealise käitumist ning abistada teda, et ära hoida uute õigusrikkumiste toimepanemist. Käendajaks võib olla käendatava perekonnaliige, sugulane või isik, kellel on alaealise suhtes kasvatuslik mõju. Käendust võib määrata kuni kuueks kuuks.

8. Kui alaealine suunatakse osalema noorteprogrammis, tuleb arvestada tema võimeid ja soovi ning programmi toimumise kohta. Eesmärgiks on õpetada alaealist teadlikult sisustama oma vaba aega.

Osalemine sotsiaalprogrammis on mõjutusvahend, mille kaudu toimub alaealise psühhosotsiaalne abistamine ja tema käitumise korrigeerimine.

Osalemine ravikuuris on mõjutusvahend, millega aidatakse kaasa alaealise vabanemisele alkoholi, narkootilise või psühhotroopse aine sõltuvusest ja tema tervise taastumisele. Ravikuur viiakse läbi kas tervishoiuasutuses või ambulatoorselt ja sellega peab tegelema vastava ettevalmistusega spetsialist AMVS sätestab, et ravikuurile suunamist saab kohaldada juhul, kui alaealise küsimust arutatakse komisjonis seoses alkoholi, narkootilise või psühhotroopse aine tarvitamisega.

9. Kasvatuse eritingimusi vajavate õpilaste kooli suunamist kui vabadust piiravat mõjutusvahendit, saab komisjon rakendada ainult kohtu loal. Komisjon saab taotleda

kohtult alaealise erikooli suunamist kuni kaheks aastaks. Tähtaja pikendamiseks peab alaealiste komisjon esitama kohtule põhjendatud taotluse. Seda võib vaja minna näiteks juhul, kui alaealise vabanemine langeb õppeaasta keskele. Seda mõjutusvahendit saab kohaldada alaealise suhtes, kes on pannud toime karistusseadustikus või muus seaduses fikseeritud õigusvastase teo ja on mitte noorem kui 12 aastane.

Erandkorras võib kohtult luba taotleda ka siis, kui alaealine on vähemalt kümneaastane. Erikooli suunamist kohaldatakse alaealise kasvatusliku järelevalve huvides, kui varem kasutatud mõjutusvahendid ei ole andnud tulemusi. AMVS (alaealiste mõjutusvahendite seadus) kohaselt ei saa kasvatuse eritingimusi vajavate õpilaste kooli suunata alaealist, kelle küsimust arutatakse komisjonis seoses koolikohustuse halva täitmisega.

Mõjutusvahendi valikul lähtub alaealiste komisjon õigusrikkuja isikust ja sooritatud teo

iseloomust. Arvesse võetakse ka alaealise esindaja, sotsiaaltöötaja, kooli esindaja ja

politseiametniku arvamust ning alaealise nõusolekut võtta endale vabatahtlikult kohustusi oma väärkäitumise hüvitamiseks. Komisjoni otsuse eesmärk on mõjutada alaealist nii, et tulevikus ei paneks ta toime uusi õigusrikkumisi. (Eesti alaealiste komisjonide tegevus aastatel 1999-2004)

Kontrollküsimused:

- Mis on erinoorsootöö?
- Millised on mõjutusvahendid?
- Kelle puhul saab rakendada mõjutusvahendeid?

○ Mõjutusvahendite sisu?

Järgmise loengu sisu:

- Alaealiste komisjon, statistika
- Erinoorsootöö võrgustik.

Kohustuslik kirjandus:

Alaealiste mõjutusvahendite seadus.

II - Erinoorsootöö valdkond.

Peamisteks alaealistega tehtava kuriteoennetusliku töö koordineerijateks ja teostajateks on "[Alaealise mõjutusvahendite seaduse](#)" alusel moodustatud alaealiste komisjonid.

Alaealise mõjutusvahendite seadus hakkas kehtima 1. septembrist 1998. Kõigis maakondades loodi maavanema korraldusega alaealiste komisjonid. (Eesti alaealiste komisjonide tegevus aastatel 1999-2004)

2009. a 1. jaanuari seisuga on Eestis kokku 67 komisjoni (15 maavalitsuse juures tegutsevat AEK komisjoni, 8 Tallinna linnaosade AEK komisjoni ja 44 KOV komisjoni). (Alaealiste komisjonide 2008.a. tegevuse analüüs)

Alaealiste komisjon on maavalitsuse, valla-, linna- või linnaosa valitsuse juures tegutsev komisjon (edaspidi komisjon). (Alaealiste komisjoni põhimääruse kinnitamine)

- Alaealiste komisjon moodustatakse maakonnas maavanema korraldusega.
- Kohalik omavalitsus võib kooskõlastatult maakonna alaealiste komisjoniga moodustada linna või valla alaealiste komisjoni.
- Linnaosavalitsus võib kooskõlastatult linnavalitsusega moodustada linnaosa alaealiste komisjoni. (Alaealise mõjutusvahendite seadus)
- Alaealiste komisjon on seitsmeliikmeline.
- Alaealiste komisjoni asjaajamist korraldab alaealiste komisjoni sekretär.
- Maavalitsuse juurde moodustatava alaealiste komisjoni isikkoosseisu kinnitab maavanem. Komisjoni kuuluvad haridus-, sotsiaal- ja tervishoiualaste töökogemustega isikud, politseiametnik, kriminaalhooldusametnik ja maavalitsuse koosseisuline teenistuja, kes on alaealiste komisjoni sekretär.
- Linna- või vallavalitsuse juurde moodustatava alaealiste komisjoni isikkoosseisu nimetab linnapea või vallavanem. Komisjoni kuuluvad haridus-, sotsiaal- ja tervishoiualaste kogemustega isikud, politsei ning volikogu esindajad ja alaealiste komisjoni sekretär.
- Linnaosa valitsuse juurde moodustatava alaealiste komisjoni isikkoosseisu nimetab linnaosavanem. Komisjoni kuuluvad haridus-, sotsiaal- ja tervishoiualaste kogemustega isikud, politsei ning halduskogu esindajad ja alaealiste komisjoni sekretär.

- Alaealiste komisjon valib oma liikmete hulgast esimehe ja aseesimehe. Alaealiste komisjoni esimehe äraolekul täidab tema kohustusi aseesimees.
- Alaealiste komisjoni liikmel on keelatud avalikustada talle töö käigus alaealise kohta teatavaks saanud delikaatseid isikuandmeid. (Alaealise mõjutusvahendite seadus)

Komisjoni põhiülesandeks on oma haldusterritooriumil alaealistega tehtava kriminaalpreventiivse töö koordineerimine, samuti alaealistele õiguserikkujatele määratud mõjutusvahendite kohaldamise abil nende elu korraldamine ja alaealiste järelevalvetuse ning õiguserikkumisi soodustavate tegurite vähendamine.

Komisjon oma põhiülesande täitmiseks:

- 1) töötab välja alaealiste kriminaalpreventiivse tegevuse abinõud oma asukohajärgsel haldusterritooriumil ja esitab need kinnitamiseks teda moodustanud organile;
 - 2) teeb koostööd kohalike omavalitsustega kriminaalpreventiivse tegevuse edendamiseks ning teeb ettepanekuid maa-, valla-, linna- või linnaosavalitsusele kriminaalpreventiivse tegevuse paremaks korraldamiseks;
 - 3) annab hinnangu oma asukohajärgsel haldusterritooriumil läbiviidavatele sotsiaalprogrammidele ja kriminaalpreventiivsetele noorsooprogrammidele ning teavitab antud hinnangust nimetatud programmide finantseerijaid;
 - 4) teeb koostööd vabatahtlikega, kes soovivad osaleda alaealiste kriminaalpreventiivse tegevuse edendamisel;
 - 5) koostab andmebaasi alaealistest, kelle õiguserikkumiste asju on komisjon arutanud.
- Maakonna alaealiste komisjon arutab alaealise õiguserikkumise asja juhul, kui puudub vastav kohaliku omavalitsuse komisjon. Linna alaealiste komisjon arutab alaealise õiguserikkumise asja juhul, kui puudub linnaosa alaealiste komisjon.
 - Alaealiste komisjon koordineerib oma haldusterritooriumil alaealistega tehtavat kriminaalpreventiivset tööd.
 - Alaealiste komisjon määrab peale alaealise õiguserikkumise asja arutelu alaealisele mõjutusvahendeid või taotleb maa- või linnakohtult luba kasvatusereitingimusi vajavate õpilaste kooli suunamist kohaldamiseks.

Komisjoni istungid toimuvad vastavalt vajadusele, kuid mitte harvem kui üks kord kvartalis. Komisjoni tööd korraldab komisjoni sekretär, kes:

- 1) valmistab ette komisjoni istungi päevakorra ja esitab selle kinnitamiseks komisjoni esimehele;
- 2) teavitab komisjoni esimehe poolt määratud isikuid, kelle osalemine asja arutamisel on vajalik, tähtselt kirja teel vähemalt üks nädal enne alaealise õiguserikkumise asja arutamist komisjoni istungil selle toimumise ajast ja kohast;

- 3) nõuab vastavalt alaealise mõjutusvahendite seadusele vajalikke materjale isikutelt, kellel võib olla asjassepuutuvat informatsiooni alaealise ja tema poolt toimepandud õiguserikkumise kohta;
- 4) saadab komisjoni liikmetele ja vajadusel kohaliku omavalitsuse esindajale komisjoni istungi päevakorra;
- 5) kogub informatsiooni seadusest tulenevate alaealiste mõjutusvahendite rakendamise võimaluste kohta komisjoni asukohajärgsel haldusterritooriumil;
- 6) võimaldab alaealise esindaja taotlusel alaealisel ja tema esindajal enne komisjoni istungi toimumist tutvuda allkirja vastu alaealise ja tema õiguserikkumise kohta kogutud materjalidega või nimetatud taotluse mitteesitamisel tutvustab kogutud materjale alaealisele ja tema esindajale istungil allkirja vastu;
- 7) vormistab vastavalt alaealise mõjutusvahendite seaduse paragrahvile 18 komisjoni otsuse alaealise sundtoomise kohta komisjoni istungile ning edastab selle politseile;
- 8) protokollib komisjoni istungid;
- 9) teeb komisjoni otsuse teatavaks alaealisele ja tema esindajale allkirja vastu pärast vastava otsuse tegemist hiljemalt seitsme tööpäeva jooksul ning annab otsuse ärakirja alaealise esindajale ning alaealiste mõjutusvahendi kohaldajale;
- 10) teavitab alaealise teadmisel ja komisjoni otsusel alaealise töökohta või õppeasutust komisjoni otsusest seitsme tööpäeva jooksul, arvates selle tegemisest. (Alaealiste komisjoni põhimääruse kinnitamine)

Taotluse alaealise õiguserikkumise asja

arutamiseks alaealiste komisjonis võivad esitada:

- 1) alaealise seaduslik esindaja;
 - 2) politseiametnik;
 - 3) kooli esindaja kooli direktori volikirja alusel;
 - 4) lastekaitseametnik;
 - 5) sotsiaalametnik;
 - 6) kohtunik;
 - 7) prokurör;
 - 8) keskkonnajärelevalve asutuse ametnikud.
- Taotlus alaealise õiguserikkumise asja arutamiseks koos talle koolist või tökohast antud iseloomustuse ja sotsiaaltöötaja arvamusega tema perekonna kohta esitatakse alaealise elukohajärgsele alaealiste komisjonile.
 - Taotlus esitatakse kirjalikult ning selles märgitakse:
 - 1) alaealise ees- ja perekonnanimi, isikukood või sünniaeg, alaline elukoht, õppeasutus või töökoht;
 - 2) õiguserikkumise fakt;
 - 3) taotluse esitaja nimi, postiaadress, töökoht ja amet.

- Alaealiste komisjon arutab alaealise õiguserikkumise asja 30 päeva jooksul, arvates taotluse saabumisest, või lükkab arutelu edasi, juhul kui isikute istungile mitteilmumise korral või taotluses puuduste esinemise korral.
- Alaealiste komisjoni sekretär selgitab välja istungile ilmumata jäänud isikute puudumise põhjused ja võtab vajaduse korral tarvitusele meetmed, et tagada nende ilmumine järgmisele istungile.
- Alaealise õiguserikkumise asja arutamist ei või edasi lükata rohkem kui 30 päeva vastava otsuse tegemisest arvates.
- Kui alaealine, keda kohustati kirjaliku kutsega alaealiste komisjoni istungile ilmuma, jääb mõjuva põhjuseta ilmumata, võib alaealiste komisjoni otsuse alusel kohaldada sundtoomist.
- Alaealiste komisjon loeb mitteilmumise mõjuvaks põhjuseks haiguse, üldise liikluskatkestuse või muu põhjuse, kui alaealine või tema seaduslik esindaja seda taotleb ja alaealiste komisjon sellega nõus on.
- Alaealise sundtoomist teostab politsei. Alaealisele teatatakse sundtoomise põhjus, selgitatakse tema õigusi ning antakse võimalus teatada sundtoomisest oma valikul vähemalt ühele lähedastest.
- Alaealise, kes asub alaealiste komisjoniga samas asulas, võib kinni pidada kuni 18 tundi enne istungi algust. Sundtoomisel teisest asulast ei tohi kinnipidamise tähtaeg ületada 48 tundi.
- Alaealiste komisjoni istung on kinnine.
- Istungit juhib alaealiste komisjoni esimees, tema äraolekul aseesimees.
- Alaealiste komisjon vaatab läbi alaealise õiguserikkumise asja kohta kogutud materjalid, kuulab ära alaealise ja tema seadusliku esindaja ütlused ning kannatanu ja tunnistaja olemasolu puhul võimaluse korral nende ütlused.
- Alaealiste komisjoni istungil peab viibima alaealine, tema esindaja ja alaealise õiguserikkumise asja arutamiseks taotluse esitanud isik või taotluse esitanud institutsiooni esindaja.
- Kohtunik või prokurör, kes on esitanud taotluse alaealise õiguserikkumise asja arutamiseks, osaleb alaealiste komisjoni istungil soovi korral.
- nõuda seletusi ja vajalikke materjale isikutelt, kellel võib olla asjassepuutuvat informatsiooni alaealise ja tema poolt toimepandud õiguserikkumise kohta;
- alaealise huvides ajutiselt eemaldada asja arutamiseks alaealine või tema seaduslik esindaja;
- teha eestkostetasutusele ettepanek pöörduda kohtusse nõudega alaealise äravõtmiseks vanematelt vastavalt perekonnaseaduse paragrahvile 53 ja 54.
- kinnitada alaealise taotlus esindaja määramiseks;
- määrata alaealisele esindaja, kui tema seaduslik esindaja või alaealise poolt taotletud esindaja ei ole suuteline tema huvisid kaitsma või kui alaealise esindaja huvid ei ole kooskõlas alaealise huvidega. Esindaja kinnitab oma nõusolekut alaealise esindamiseks allkirjaga;
- otsustada alaealise sundtoomine.

Alaealiste komisjoni kohustused:

- selgitada istungi algul alaealisele ja tema esindajale allkirja vastu nende õigusi ja kohustusi;
- saata isikutele tähtkirjaga kutse vähemalt nädal aega enne alaealiste komisjoni istungi toimumist;
- teha otsus hiljemalt kolme päeva möödumisel arutelust;
- alaealise teadmisel otsustada alaealise töökoha või õppeasutuse informeerimine alaealiste komisjoni otsusest.

Alaealise ja tema esindaja õigused:

- teada, millist õiguserikkumise asja arutatakse;
- teada, missuguste materjalide põhjal õiguserikkumise asja arutatakse ning tutvuda kogutud materjalidega;
- võtta osa alaealise õiguserikkumise asja arutamisest;
- saada teavet ütluste andmise tagajärgede kohta;
- saada teavet tema suhtes võimalike kohaldatavate mõjutusvahendite kohta;
- alaealise esindajal on õigus esitada asjakohaseid taotlusi ja proteste;
- alaealisel on õigus taotleda endale esindaja määramist, kui tema seadusliku esindaja huvid on alaealise huvidega vastuolus.

Alaealise ja tema esindaja kohustused:

- andma alaealisele asjassepuutuvat teavet;
- selgitama alaealisele tema ütluste andmise tagajärgi;
- tegema mõistetavaks alaealise ütlused ja taotlused ning esitama need alaealiste komisjonile lähtuvalt alaealise huvidest;
- alaealisel ja tema esindajal on kohustus ilmuda kutse saamisel alaealise õiguserikkumise asja arutamisele alaealiste komisjoni.

Alaealise komisjoni istungi protokoll:

Alaealiste komisjoni istung protokollitakse. Protokollile märgitakse:

- 1) istungi aeg, koht ja istungist osavõtnud isikute nimed;
- 2) alaealisele ja tema esindajale nende õiguste selgitamine;
- 3) alaealise ja tema esindaja ütluste sisu, nende taotlused ja kaebused;
- 4) tunnistaja ja kannatanu olemasolu korral nende ütluste sisu.;
- 5) alaealiste komisjoni liikmete ettepanekud ja arvamused.

Protokollile koostab alaealiste komisjoni sekretär. Protokollile kirjutavad alla alaealiste komisjoni istungit juhtinud esimees või aseesimees ja sekretär.

Alaealise komisjoni otsus:

- Alaealiste komisjon teeb otsuse komisjoni istungil alaealise õiguserikkumise asja arutelu lõppedes või hiljemalt kolme päeva möödumisel arutelust, kui otsuse tegemiseks on vaja enam aega.
- Alaealiste komisjon teeb otsuse arutamisest osavõtnud alaealiste komisjoni liikmete lihthäälteenamusega. Häälte võrdse jagunemise korral otsustab

alaealiste komisjoni esimehe, tema äraolekul aseesimehe hää. Otsuse tegemise ajal võivad nõupidamistoas viibida ainult alaealiste komisjoni liikmed ja sekretär.

Alaealiste komisjoni otsusega:

- 1) määratakse mõjutusvahend;
- 2) lükatakse asja arutamine edasi vastavalt seadusele;
- 3) lõpetatakse asi vastavalt seadusele;
- 4) kohaldatakse sundtoomist vastavalt seadusele.

Alaealiste komisjoni otsuses märgitakse:

- 1) otsuse tegemise koht ja aeg;
 - 2) istungist osavõtnud alaealiste komisjoni liikmete ees- ja perekonnanimed;
 - 3) alaealise ees- ja perekonnanimi, sünniaeg ja -koht, alaline elukoht ning õppeasutus või töökoht;
 - 4) taotluse esitaja ees- ja perekonnanimi;
 - 5) taotluse sisu;
 - 6) otsust põhistav osa;
 - 7) mõjutusvahendi määramise korral selle kohaldaja, kohaldamise aeg, kord ja tingimused;
 - 8) otsuse vaidlustamise kord ja tähtaeg.
- Alaealiste komisjoni otsusele kirjutavad alla alaealiste komisjoni istungit juhtinud esimees või aseesimees ja sekretär.
 - Alaealiste komisjoni otsus allkirjastatakse komisjoni tööd juhtinud isiku poolt ning edastatakse alaealisele ja tema esindajale allkirja vastu kätteandmisega ja mõjutusvahendi kohaldajale posti teel. (Alaealise mõjutusvahendite seadus)

Statistikat leiate siin: www.entk.ee/Microsoft%20Word%20-%20AEK%20koondi%20Analüüs%20lisaks%20projektidest%20infot_....pdf

Kohustuslik kirjandus:

1. Alaealiste mõjutusvahendite seadus
2. Eesti Alaealiste komisjonide tegevus aastatel 1999-2004
3. Alaealiste komisjoni käsiraamat, Jüri Ginter
4. Alaealiste komisjonide 2008.a. tegevuse analüüs, ENTK

Vaadake loengu lisad:

1. Klassifikaator
2. Ida-Viru Maakonna alaealise komisjon

Ülesanne:

Dokumendid alaealise komisjonile:

1. Valige alaealise juhtumi (Internet, praktikast)
2. Täitage taotlus vastavalt seaduses ettenähtud nõuetele
3. Koostage sama juhtumi alusel kooliiseloostus

Vaadake ülesanne kirjeldus kursuse tutvustuses.

III – Erinoorsootöö seadusandlus

Seadusandlikud aktid:

- ✘ Noorsootöö valdkonna õigusaktid
- ✘ Haridusvaldkonna õigusaktid
- ✘ Lastekaitse ja sotsiaalvaldkonna õigusaktid
- ✘ Justiitsvaldkonna õigusaktid

NT valdkonna aktid:

- ✘ Noorsootöö seadus - Noorsootöö, noor, noorsootööasutus, noorteprogramm, noorteprojekt, noorteühing, projektilaager
- ✘ Noorsootöö strateegia 2006-2013 - Noortepoliitika ja noorsootöö põhimõtted, korraldus, strateegilised eesmärgid, meetmed
- ✘ Alaealise mõjutusvahendite seadus - Mõjutusvahendid, alaealiste komisjon

Haridusvaldkonna aktid:

- ✘ EV Haridusseadus
- ✘ Täiskasvanute koolituse seadus
- ✘ Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus
- ✘ Kutseõppeasutuse seadus
- ✘ Elukestva õppe strateegia

Sotsiaalvaldkonna aktid:

- ✘ Lastekaitse seadus
- ✘ Lastekaitse kontseptsioon, ÜRO lapse õiguste konventsioon, Lapse õiguste tagamise strateegia
- ✘ Sotsiaalhoolekande seadus
- ✘ Perekonnaseadus
- ✘ Ravikindlustuse seadus
- ✘ Töö- ja puhkeaja seadus
- ✘ Puhkuseseadus
- ✘ EV töölepingu seadus

Justiitsvaldkonna aktid:

- ✘ Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2010
- ✘ Karistusseadustik
- ✘ Haldusmenetluse seadus
- ✘ Kaitseväeteenistuse seadus
- ✘ Liiklusseadus
- ✘ Politseiseadus
- ✘ Vangistuseseadus
- ✘ Kriminaalhoolduseseadus
- ✘ Mittetulundusühingute seadus
- ✘ Autoriõiguste seadus

Lapse õigused:

- ✘ Lapse õigus elule ja arengule
- ✘ Lapse õigus ainumääratletusele
- ✘ Laste võrdne õigus saada abi ja hooldust
- ✘ Lapse sotsiaalsed õigused
- ✘ Lapse õigus puhkusele ja jõudeajale
- ✘ Lapse õigus privaatsusele
- ✘ Lapse õigus kaitsele majandusliku, kehalise ja vaimse ekspluateerimise eest
- ✘ Orvu või vanemliku hoolitsuseta lapse õigus riiklikule ülalpidamisele
- ✘ Lapse õigus osa võtta lastekaitseprogrammide väljatöötamisest
- ✘ Lapse sotsiaalsete õiguste piiramine

Lapse kohustused:

- ✘ Lapse kohustused vanemate ja perekonna ees:
 - laps peab austama oma vanemaid ja kasvatajaid, nagu ka nemad peavad austama oma lapsi.
 - laps peab aitama oma abivajavaid vanemaid, vanavanemaid, õdesid-vendi ja üleskasvatajaid.
- ✘ Lapse kohustused ühiskonna ees

Laps on täisväärtuslik ühiskonnaliige. Tema kohustused ühiskonna ees kühpevad koos eaga. Laps peab:

- 1) täitma oma põhiseaduslikke kohustusi Eesti Vabariigi ees;

- 2) lugupidavalt suhtuma riigikorda ja tema seadustesse;
 - 3) hoidma kultuuriväärtusi ja elukeskkonda;
 - 4) kinni pidama väärika käitumise tavadest ja järgima elu-, töö- ja õpikoha reegleid.
- ✘ Laps ja kaasinimesed
 - Laps peab kaasinimestega lugupidavalt käituma.
 - Oma õiguste kasutamisel ei tohi laps kahjustada teiste laste ega täiskasvanute seaduslikke huve ja õigusi.
 - ✘ Laps ja töö
 - Eakohane ja vabatahtlik töö on lapse normaalse arengu tähtis tingimus. Laps hooldab iseennast, osaleb oma perekonna ühistes toimetustes ja töödes.
 - Riik ja kohalikud omavalitsused loovad laste tööks vajalikud tingimused. Sotsiaaltalitus jälgib lapse töötamise vastavust töö ohutuse ja tervise kaitse nõuetele ning käesoleva seaduse põhimõtetele.
 - ✘ Lapse koolikohustus
 - Lapsel on koolikohustus vastavalt Eesti Vabariigi haridusseadusele.
 - ✘ Lapse kohustus hoida oma tervist
 - Iga laps peab hoidma oma tervist ja seda mitte rikkuma, et olla kord ise täisväärtuslik elujätkaja.
 - ✘ Alaealise liikumisvabaduse piirang
 - Laps on kohustatud järgima avalikku korda.
 - Alla 16-aastaselt alaealisel on keelatud viibida ilma täiskasvanud saatjata avalikes kohtades kella 23.00-6.00. Ajavahemikus 01.06-31.08 on alaealisel keelatud viibida ilma täiskasvanud saatjata avalikes kohtades kella 24.00-5.00.
 - Kohalikul omavalitsusel on õigus käesolevas paragrahvis sätestatud õist liikumispiirangut ajutiselt lühendada.
 - ✘ **Lapse karistamine**
 - Eksinud ja õiguserikkumise toime pannud laps vastutab oma tegude eest ise, kui kehtiv seadusandlus ei näe ette teisiti.
 - Kuriteo toime pannud lapse karistamisel on kriminaalkaristus, eriti vabaduse kaotus äärmuslik abinõu, mida tuleb vältida.
 - Kuriteo toime pannud laste suhtes kohaldatakse kõigepealt niisuguseid mõjustusvahendeid, nagu käendus, lepitamise, ning õiguserikkumisi ärahoidvad õppeprogrammid.
 - ✘ Enne kui eraldada laps vanematest, piirata tema vabadust või arutada tema kuritegu kohtus, tuleb küsida pedagoogi või psühholoogi ja arsti arvamust lapse seisundi kohta ning soovitusi parima lahenduse leidmiseks ja otstarbekamate mõjustusvahendite kohaldamiseks.
 - ✘ Spetsialistide arvamus on vajalik igas alaealise kohtuasjas ning sotsiaaltalitus jälgib selle nõude täitmist.
 - ✘ Lapse kinnipidamisest või tema vabaduse piiramisest tuleb viivitamata teatada tema vanematele, eestkostjale või hooldajale ning sotsiaaltalitusele.

- ✘ Lapse vabaduse piiramisel, sealhulgas ka erandkorras vabaduskaotuslikul karistamisel ei tohi teda ilma jätta eakohastest elu- ja arengutingimustest.
- ✘ Piiratud vabadusega või kinnipeetavat last tuleb kohelda lapseväärselt, tema väärikust kahjustamata.
- ✘ Kinnipeetavale lapsele peab olema tagatud vaba kokkusaamine vanemate, lähedaste, eestkostja või hooldajaga, täisväärtuslik toit ning nõuetekohane arsti- ja hingeabi.
- ✘ Kinnipeetavat last hoitakse täiskasvanud kinnipeetavatest eraldi.
- ✘ Iga kinnipidamiselt vabanev laps peab saama vanematelt, lähedastelt, eestkostjalt või hooldajalt ning sotsiaaltalituselt tuge ja abi elu korraldamisel.
- ✘ Sotsiaaltalituse esindajad võivad kontrollida kinnipidamisel olevate, piiratud vabadusega või eriõppeasutustes olevate laste elutingimusi ning vajadusel teha ettekirjutusi.
- ✘ Lapse abistamise, sealhulgas ka eestkoste ja hoolduse eesmärk on tagada lapse turvatunne, areng ja heaolu tema vajadusi ja soove silmas pidades ning toetada tema iseseisvuspüüet.
- ✘ Juhul kui saab teatavaks kaitset ja abi vajava lapse olemasolu, on iga inimese kohus sellest viivitamatult teatada sotsiaaltalitusele, politseile või mõnele teisele abiandvale organile.
- ✘ Sotsiaaltalitusel on õigus ja kohustus tegutseda kohe, sõltumata kaitset vajava lapse piirkondlikust või muust kuuluvusest.
- ✘ Abistatavat last ei tohi alandada, rõhutada tema abitust või sõltuvust ega muul viisil solvavalt kohelda. (Lastekaitse seadus)

Noored vanglas:

- ✘ Noor kinnipeetav on isik, kes karistuse täitmisele pööramise ajal on noorem kui 21-aastane.
- ✘ Noore kinnipeetava kinnipidamine toimub selleks eraldi ettenähtud kinnises või avavanglas (noortevangla) või kinnise vangla eraldi osakonnas (noorteosakond).
- ✘ Noortevanglas või noorteosakonnas hoitakse eraldi:
 - 1) nooremaid kui 15-aastasi;
 - 2) 15- kuni 16-aastasi;
 - 3) 16- kuni 18-aastasi;
 - 4) 18- kuni 21-aastasi.
- ✘ Alla 18-aastasele noorele kinnipeetavale on põhihariduse omandamine seadusega ettenähtud ulatuses kohustuslik. Vastavalt noore kinnipeetava

soovile ja sobivusele antakse talle võimalus kutsehariduse omandamiseks.
(Vangistusseadus)

Kriminaalmenetlus:

- ✘ Uurimisasutus, prokuratuur ja kohus on kohustatud tagama vahistatu alaealise lapse järelevalve või vahistatu abi vajava lähedase hooldamise.
- ✘ Avalikult kohtuistungilt võib kohus kõrvaldada alaealise, kui see on vajalik alaealise huvide kaitseks. (Kriminaalmenetluse seadustik)
- ✘ Iga alaealise kohta peab olema koostatud kohtueelne ettekanne.

Kohtueelne ettekanne – kriminaalhoolduse määramise otstarbekuse kirjalik analüüs, mis koostatakse kohtu või prokuratuuri tellimuse alusel.
(Kriminaalhoolduse standardid)

- ✘ Kaitsja osavõtt kogu kriminaalmenetlusest on kohustuslik, kui isik on pannud kuriteo toime alaealisena.
- ✘ Alla neljateistaastane tunnistaja kuulatakse üle lastekaitsetöötaja, sotsiaaltöötaja või psühholoogi osavõtul. Vanema kui neljateistaastase alaealise ülekuulamisele võib menetleja kaasata lastekaitsetöötaja, sotsiaaltöötaja või psühholoogi.
- ✘ Kui ilmumata jääb alaealine kahtlustatav või süüdistatav, trahvib kohus tema vanemat, eeskostjat või hooldajat.
- ✘ Kui kriminaalmenetluse kulud on kohustatud hüvitama alaealine, võib menetleja panna kulude hüvitamise tema vanemale, eestkostjale või kasvatusasutusele.
- ✘ Kui kriminaalmenetlust ei alustata või see lõpetatakse põhjusel, et õigusvastase teo on toime pannud oma ea tõttu süüvõimetu alaealine, saadab uurimisasutus või prokuratuur kriminaalasja materjalid alaealise elukoha järgsele alaealiste komisjonile.
- ✘ Kui prokuratuur leiab, et alaealist, kes pani kuriteo toime neljateist- kuni kaheksateistaastaselt, saab mõjutada karistust või karistusseadustiku §-s 87 ettenähtud mõjutusvahendit kohaldamata, lõpetab ta kriminaalmenetluse määrusega ning saadab kriminaaltoimiku alaealise elukoha järgsele alaealiste komisjonile.
- ✘ Enne materjalide saatmist alaealiste komisjonile tuleb alaealisele ja tema seaduslikule esindajale selgitada kuriteo tunnustega teo olemust ja kriminaalmenetluse lõpetamise alust.
- ✘ Kui alaealist kahtlustatakse või süüdistatakse kuriteo toimepanemises koos täisealisega, võib uurimisasutus, prokuratuur või kohus oma määrusega

eraldada tema kriminaalasja eraldi kriminaalmenetluseks, kui see ei kahjusta kriminaalmenetluse igakülsust, täielikkust ja objektiivsust ning kui seda nõuavad alaealise huvid.

- ✘ Käskmenetlust ei kohaldata, kui kahtlustatav on alaealine.
(Kriminaalmenetluse seadustik)

Ülesanne:

- ✘ Tutvuge üliõpilaste poolt koostatud presentatsiooniga – Erikoolid, valmistage ette oma referaadid.

Kirjandus:

- ✘ Lastekaitse seadus
- ✘ Kriminaalmenetluse seadustik

III – Erinoorsootöö valdkonna töömeetodid

Kuriteoennetus

See on püüe kõrvaldada või vähendada kuritegevuse põhjused ja soodustegurid, vähendada võimalusi kuritegelikuks käitumiseks, hoida ära või raskendada kuritegude toimepanemist riiklike institutsioonide, kohalike omavalitsuste ning elanikkonna koostöös.

Kuriteoennetuse moodustavad erinevad abinõud, mille eesmärgiks on:

- takistada varem mitteesinenud kuriteoliikide arenemist;
- vähendada ja võimalusel likvideerida olemasolev kuritegevus;
- takistada laste ja noorte kuritegelikule teele sattumist;
- vilunud kurjategijate kuritegelikult teelt ärasaamine;
- muuta füüsilist keskkonda nii, et potentsiaalsete kurjategijate motivatsioon kuritegu toime panna väheneks ehk muuta ahvatlevad objektid potentsiaalsetele kurjategijatele vähem atraktiivseks;
- vähendada inimeste hirmu langeda kuritegevuse ohvriks;
- teavitada inimesi kodanikuvastutusest kaasa aidata kuritegevuse vähendamisele.

Kuritegude ennetamine jagatakse kolmeks:

Sotsiaalne ennetustöö ehk sotsiaalsed ennetusmeetmed – süütegusid põhjustavate tegurite mõjutamine sotsiaal-, haridus-, pere-, noorte-, kultuuri-, kiriku-, majandus-, liiklus- jms poliitika abil eesmärgiga luua eeldused iga inimese kaasamiseks ühiskonnaellu arvestades ühiskonnas seatud eesmäärke, et sel moel ära hoida tema marginalisatsioonist tingitud hälbiv käitumine.

Vajalik on luua eeldused ja optimaalsed tingimused kõigi ühiskonnaliikmete sotsialiseerimiseks (nt. laste kasvatamine, elamispinna olemasolu, töö, vaba aeg ja

puhkus). Tähtis on ennetada konflikte ning vähendada negatiivsete ühiskondlike nähtuste (nt töötus) mõju.

Olustikulise ennetustöö ehk olustikuliste ennetusmeetmete rakendamise eesmärgiks on raskendada süütegude toimepanemist ning mõjutada varakult potentsiaalselt kuritegelikke isikuid või kuriteoohtlikke olukordi ja kohti.

Tuleb leida vahendid kuritegude ennetamiseks, näiteks naabrivalve, turvaettevõtete või politsei poolt avaliku korra tagamine. Abiks on ka asulate ja hoonete planeerimine turvaliseks, samuti süütegusid raskendavate tehniliste vahendite kasutamine (nt roolilukud, signalisatsioonid, videovalve jne).

Süütegude tagajärgedega tegelemise all mõistetakse eelkõige karistusõiguslikke meetmeid korduvkuritegude vähendamiseks. Tegeletakse nendega, kes on juba süüteo toime pannud. Kuid samuti tegeletakse kuriteoohvrite abistamisega, püüdes vähendada või heastada muul viisil kuritegudega tekitatud kahju.

(www.kuriteoennetus.ee)

Eestis on kuriteoennetusele suunatud raha jaotunud mitme asutuse vahel.

Mitmesuguseid ennetusprojekte ja -tegevusi toetavad näiteks nii Justiitsministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, sh alaealiste komisjonid, Siseministeerium, Hasartmängumaksu Nõukogu jt. Samas puudub terviklik koondülevaade rahastatud projektidest ja nende tulemustest ning selge spetsialiseerumine toetatavate teemade osas (toetatakse ühesuguseid sihtrühmi ja tegevusi).

Justiitsministeerium on riigieelarvelise eraldise kaudu toetanud MTÜde, sihtasutuste ja kohalike omavalitsuste projekte alates 2004. aastast (seni kokku ligi 4 miljoni krooniga). Toetust on saanud projektid, mis on valdavalt suunatud alaealiste õigusrikkumiste toimepanemise vähendamisele, koolikohustuse mittetäitmisele või uimastite tarbimisele kalduvate noorte käitumisharjumuste muutmisele. 2005. a lisandus alaeasmärgina alaealiste komisjonide noori hõlmavate sotsiaalprogrammide elluviimine ja 2006. a toetusprogrammide rakendamine nimetatud sihtrühma vanematele. 2005. aastast toetab JM pikaajaseid mittetulundusühingutest koostööpartnereid, 2005. ja 2006. a eraldati tegevustoetus MTÜ-le Eesti Naabrivalve.

Politsei viib kuriteoennetuse raames ellu mitmesuguseid uimastiennetus- ja õiguskasvatussisuga projekte (viimastel aastatel kulu aastas 1,2 miljonit krooni), korraldab avalikke esinemisi kogu õppeaasta jooksul nii koolieelsetes lasteasutustes kui ka koolides, suviti ka lastelaagrites. Kui projektid on suunatud valdavalt riskioludes elavatele lastele, siis avalikud esinemised peavad laste kõrval silmas ka pedagooge ja lapsevanemaid. Teemade valikul võetakse arvesse nii sihtrühma soove kui ka piirkonna õiguskorra analüüsi tulemusi ja riskitegureid. Laste puhul on sihtrühmadeks lasteaialapsed, 1.–4., 5.–9. ja 10.–12. klassi õpilased.

Alaealiste komisjonide projektid:

Maakondlikud alaealiste komisjonid korraldavad samuti iga-aastasi ennetusprojekti konkursse. Kuriteoennetuse arengukavade koostamise kõrval on ennetusprojektid sisuliselt ka ainuke hoob, millega koordineerida alaealiste kuriteoennetust maakonnas.

Alaealiste komisjonide toetatud ennetusprojektid jagunevad peamiselt kolme kategooriasse:

- sotsiaalsete oskuste kujundamine,
- vaba aja veetmise võimaluste pakkumine

- töölaagrid.

Välisriikides ja üha enam ka Eestis on jõutud arusaamisele, et efektiivne töö alaealise õigusrikkujaga eeldab individuaalset lähenemist ning tugevat meeskonna- ja võrgustikutööd. On tähtis, et alaealine õigusrikkuja ei jääks oma probleemiga üksi ja et tema õigusrikkumise põhjustening riskiteguritega tegeldakse järjepidevalt alates probleemi märkamisest kuni selle lahendamiseni. Selline lähenemine eeldab, et iga alaealise probleemi lahendamise eest seisab konkreetne isik – juhtumikorraldaja, kes tegeleb ühe alaealise probleemiga algusest lõpuni.

Juhtumikorraldaja ei tööta kindlasti üksi, vaid teeb vajadusel koostööd teiste erialaspetsialistidega (nt kooli sotsiaaltöötaja, lastekaitseametnik, haridusametnik, politsei, kriminaalhooldaja), et ühiselt korraldada teenuste, mõjutusvahendite pakkumist vastavalt alaealise vajadustele.

Praegu ei tehta veel tõhusat võrgustikutööd alaealise õigusrikkuja probleemide lahendamiseks kõikjal üle Eesti. Sestap pole alati tagatud ka alaealise probleemi varajane märkamine ja sellele õigel ajal reageerimine. Ka koostöös eri asutuste vahel on veel arenguruumi, selles tuginetakse praegu veel peamiselt isiklikele kontaktidele ja palju tegeldakse alaealiste puhul üksikjuhtumiga.

Võrgustikutöö rakendumist raskendab nii see, et igal pool pole piisavalt spetsialiste (nt lastekaitseametnike, psühholoogide, sotsiaalpedagoogide vähesuse tõttu), kes lapse probleemidega tegeleksid.

Välisriikide uuringud näitavad, et alaealiste käitumisprobleemide ja delinkventsuse ärahoidmisel on tõhusad mitmesugused perepõhised sekkumisprogrammid. Näiteks kodukülastuse programmid, vanemate õpetamine kombineeritult laste päevahoiu/eelkooliga, laste ja lastevanemate koolitus lasteaedades ning koolides, multisüsteemne teraapia ja funktsionaalne pereteraapia.

Nii Sotsiaalministeeriumi kui ka omavalitsuste praegu pakutavatest teenustest on mitmed mõeldud ka vanemate toetamiseks. Näiteks tugiisikuteenus on mõeldud lastele ja nende vanematele, et parandada igapäevaelu toimetulekut. Tugiisikuteenus aitab toimetulekuraskustesse sattunud inimesel stabiilsesse elukeskkonda tagasi jõuda. Väärkoheldud lastele ja nende pereliikmetele on võimalik pakkuda nõustamisteenust, samuti osutada rehabilitatsiooniteenust alaealiste komisjoni otsusel määratud lastele, kes ei täida koolikohustust või on toime pannud karistusseadustikus ettenähtud kuriteokoosseisule vastava õigusvastase teo.

Nimetatud teenuste kõrval on laialt levinud mitmesugustes probleemsetes olukordades psühholoogi nõustamisteenuse kasutamine. Lisaks pakuvad mitmed MTÜd lastevanematele tasuta koolitusi ja nõustamist, mis on suunatud nende kasvatustavade ja ka sotsiaalsete oskuste parandamiseks. (Alaealiste kuritegevuse vähendamise arengukava 2007-2009)

Kohustuslik kirjandus:

- Alaealiste kuritegevuse vähendamise arengukava 2007-2009
- Kriminaalpoliitika arengusuundade aastani 2010

Ülesanne:

- Referaatide koostamine, esitamine ja kaitsmine